

Dret penitenciari

Ramón García Albero (coordinador)
Josep M. Tamarit Sumalla (coordinador)
Francesc Sapena i Grau
Núria Torres Rosell

PID_00142249

Material docent de la UOC

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Ramón García Albero

Catedràtic de Dret Penal de la Universitat de Lleida.

Josep M. Tamarit Sumalla

Catedràtic de Dret Penal de la Universitat de Lleida.

Francesc Sapena i Grau

Professor associat de Dret Penal de la Universitat de Lleida, advocat en exercici especialitzat en dret penal.

Núria Torres Rosell

Professora de Dret Penal de la Universitat Rovira i Virgili.

Quarta edició: setembre 2009

© Ramón García Albero, Francesc Sapena i Grau, Josep M. Tamarit Sumalla i Núria Torres Rosell

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2009

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

ISBN: 978-84-692-4664-1

Dipòsit legal: B-26.498-2009

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

El material didàctic que oferim recull l'experiència docent dels autors en la disciplina de **dret penitenciari**, incorporada com a assignatura optativa en alguns plans d'estudis de la llicenciatura de Dret o de la diplomatura de Criminologia.

Aquest material aspira a plantejar les qüestions fonamentals d'aquesta branca del dret renunciant a pretensions d'exhaustivitat a l'hora d'exposar les diverses aportacions teòriques de la doctrina espanyola i comparada o el material jurisprudencial existent, i a descendir al tractament detallat dels aspectes de caràcter més reglamentari.

Tanmateix, no s'ha volgut negligir el plantejament de les qüestions centrals relatives a la posició del dret penitenciari en el conjunt de les ciències penals ni defugir l'ordenació sistemàtica d'una disciplina escassament estructurada o la reflexió crítica sobre els principis inspiradors del sistema de compliment definit en la **Llei orgànica general penitenciària (LOGP)**.

El tractament dels diversos temes es basa en el contingut de la llei esmentada i es completa amb l'anàlisi de la **jurisprudència constitucional** actualitzada fins a l'any 2009. No hi manquen tampoc les referències necessàries al Codi penal de 1995, al seu desenvolupament reglamentari i a les reformes legals de 2003.

El contingut dels sis mòduls didàctics que componen aquesta assignatura es pot completar amb les referències bibliogràfiques que s'exposen al final de cadascun d'ells.

Objectius

En els materials didàctics d'aquesta assignatura l'estudiant trobarà les eines bàsiques per a assolir els objectius següents:

- 1.** Adquirir un coneixement bàsic dels diversos aspectes relatius a la problemàtica del compliment de les penes privatives de llibertat.
- 2.** Adquirir consciència de la importància i de la posició del dret penitenciari en el conjunt de les ciències penals.
- 3.** Conèixer els continguts del dret penitenciari espanyol establerts fonamentalment en la Llei orgànica general penitenciària.
- 4.** Disposar d'eines teòriques per a reflexionar críticament sobre el sentit, la funció i el contingut de les penes privatives de llibertat.
- 5.** Disposar de les eines teòriques i dels coneixements necessaris per a poder resoldre els problemes jurídics que es plantegen en les activitats de règim i de tractament penitenciari.

Continguts

Mòdul didàctic 1

El dret penitenciari

Josep M. Tamarit Sumalla i Núria Torres Rosell

1. Concepte de dret penitenciari
2. Evolució de la legislació penitenciària
3. Evolució històrica de la pena privativa de llibertat
4. Evolució dels sistemes de compliment de la pena privativa de llibertat
5. El sistema previst en la Llei orgànica general penitenciària
6. El principi de resocialització i la seva consagració en l'article 25.2 de la Constitució
7. La relació juridicopenitenciària

Mòdul didàctic 2

Els establiments penitenciaris i el seu funcionament

Francesc Sapena i Grau i Núria Torres Rosell

1. L'inici de la reforma de les presons
2. Classificació i tipologia dels centres
3. La realitat quotidiana dels centres penitenciaris espanyols i el grau de compliment de les previsions dels articles 12 al 14 de la Llei orgànica general penitenciària
4. Els problemes específics dels establiments per a dones. Menors ingressats amb les seves mares
5. Normes que desenvolupen el funcionament penitenciari
6. Les directrius de l'Administració penitenciària

Mòdul didàctic 3

El règim penitenciari. Drets, deures i beneficis dels interns

Francesc Sapena i Grau i Núria Torres Rosell

1. L'organització general del règim penitenciari
2. Les condicions generals de convivència penitenciària
3. La instrucció i l'educació
4. El compliment de les penes i les relacions amb l'exterior
5. Els beneficis penitenciaris
6. Les recompenses

Mòdul didàctic 4

Els deures de l'intern. La vigilància i la seguretat dels establiments. El règim disciplinari

Ramón García Albero i Núria Torres Rosell

1. Els deures legals de l'intern
2. Les mesures de seguretat i vigilància: inspeccions, escorcolls, recomptes i requisicions
3. Les mesures coercitives

4. El concepte, el fonament i la naturalesa del règim disciplinari
5. Els principis del règim disciplinari
6. Les faltes disciplinàries
7. Les sancions disciplinàries
8. El procediment sancionador
9. Els recursos

Mòdul didàctic 5

El tractament penitenciari

Josep M. Tamarit Sumalla i Núria Torres Rosell

1. El tractament penitenciari
2. El treball penitenciari
3. L'assistència social postpenitenciària

Mòdul didàctic 6

El jutge de vigilància penitenciària

Ramón García Albero i Núria Torres Rosell

1. La introducció del jutge de vigilància penitenciària a la Llei orgànica general penitenciària. Les causes
2. La naturalesa dels jutjats de vigilància i la delimitació respecte a les atribucions de les institucions penitenciàries
3. Les atribucions i les funcions específiques previstes a la Llei orgànica general penitenciària
4. Els recursos contra les decisions dels jutjats de vigilància

Bibliografia

Cervelló Donderis, V. (2006). *Derecho penitenciario*. València: Tirant lo Blanch.

García Arán, M.; Sola Dueñas, A. de (1991). *Legislació penitenciària europea comparada*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

García Valdés, C. (1982). *Comentarios a la legislación penitenciaria*. Madrid: Civitas.

García Valdés, C. (1985). *Teoría de la pena*. Madrid: Tecnos.

Mapelli Caffarena, B. (1982). *Principios fundamentales del sistema penitenciario español*. Barcelona: Bosch.

Quintero Olivares, G.; Valle Muñiz, J.M.; Morales Prats, F. i altres (2005). *Comentarios al nuevo Código Penal* (4a. ed.). Pamplona: Aranzadi.

Racionero Carmona, F. (1999). *Derecho penitenciario y privación de libertad: una perspectiva jurídica*. Madrid: Dykinson.

Ríos Martín, J. (2004). *Manual de ejecución penitenciaria: defenderse de la cárcel*. Madrid: Colex.

Tamarit Sumalla, J.; García Albero, R.; Rodríguez Puerta, M. J.; Sapena Grau, F. (2005). *Curso de Derecho Penitenciario*. València: Tirant lo Blanch.

